

Edebi ve sanatsal müzik eserlerinde portre türünün uygulama özelliklerinin araştırılması

Aypara MAMMADOVA*

Bakü Koreografi Akademisi, Azerbeycan

Email: maypara2021@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-2752-5697>

DOI 10.12975/rastmd.2021918 Submitted June 16, 2021 Accepted August 7, 2021

Özet

Bu çalışmada, çeşitli sanat alanlarında yaygın olarak kullanılan portre türünün özelliklerini dikkate alarak türün biçim ve uygulama yöntemleri incelemektedir. Resimde, edebiyatta ve daha sonra müzikte portre türünün ağırlıklı olarak belirli bir görüntünün betimlenmesiyle ilgili olduğu makalede araştırılır. Araştırmanın temel amacı, edebiyat ve müzik alanında portre türüne daha yakın olduğunu vurgulamaktır. Portre türü, eserin ana temasının ifade edilmesinde, iç alemi ve duygu dünyasının somutlaştırılmasında, herhangi bir görüntünün kapsamlı açılışında önemli bir rol oynamaktadır. Bu noktadan baktığımızda edebî eserlerde portre, imgelerin kapsamlı ifadesinde önemlidir ve imgenin sanatsal sözlerle betimlenmesini oluşturur. Edebi portre, romanlar, kısa öyküler, şiirler ve daha fazlası dahil olmak üzere çeşitli türlerde yansıtılır. Müzikal portre, enstrümantal, senfonik, vokal ve sahne çalışmaları da dahil olmak üzere çeşitli alanları kapsamakta ve eserin ana fikrinin bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir. Makalenin metodolojisi teorik ve tarihsel temelli olup, portre türünün detaylı bir incelemesi karşılaştırmalı olarak yapılmıştır. Bu çalışmada ilk kez portre türünün edebiyat ve müzikteki etkileşimi kapsamlı bir şekilde araştırılır. Buna dayanarak, müzikte somutlaşan edebi portrelerin sentezi incelenmiştir. Aynı zamanda portre türünün gelişmesinde Batı Avrupa ve Rus bestecilerin rolü üzerinde durulmuş ve Azerbaycan bestecilerinin eserlerinde portre türü örneklerinin detaylı bir analizine yer verilmiştir. Azerbaycan müziğindeki portre türünün örnekleri arasındaki edebi bağın önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

edebiyat, müzik, portre, tanımlama, tema, tür

Giriş

Son zamanlarda, beşeri bilimler alanında, sanatsal görüntülerin portrelerin oluşturulmasına ve bunların eserin yapısındaki rolüne geniş ilgi vardır. Edebi bir eserde portre, yalnızca bir kişinin görünüşünün değil, aynı zamanda bireyselliğinin de bir açıklamasıdır. Bu noktadan baktığımızda portre türü, edebi-dramatik ve sahne eserlerinde herhangi bir görüntünün betimlenmesi açısından önemlidir. Bu makalede edebi-sanatsal açıdan müzikal portre kavramı,

müzik tarihinde kullanım örnekleri ve Azerbaycan bestecilerinden örnekler incelenecektir.

Müzikal Potre Kavramı

Portre türü, sanatın çeşitli alanlarında kendini farklı şekillerde gösterse de genel olarak herhangi bir görüntünün, insan imgesinin tasviri ile ilişkilendirilir. Eger edebiyatta portre görüntüyü sanatsal bir şekilde ifade ediyorsa, resimde betimleme hakimdir, müzikte ise herhangi bir görüntünün betimlenmesi duygular dünyasıyla

bağlantılıdır. Bu açıdan bakıldığında, edebi ve müzikal eserlerde portrelerin tasviri daha çok birbiriyle ilişkilidir.

Bir edebi eserde portre deyildikde, olaylarla ilişkilendirilen belirli kişiler kastedilmektedir. Sanat eserinde anlatılan hikaye, olay, sanatçının yarattığı imgelerde verilir ve yazar onun aracılığıyla hayata, belirli bir sosyal yapıya karşı tutumunu ifade eder. Bu özellikler, müzik eserlerinde anlatılan portre türüne de atfedilebilir. Böylece, hem edebi eserlerde, hem de müzikte portre, imgenin arzularını ve isteklerini, duygularını, deneyimlerini karakterize edir.

Portre, görüntünün benzersiz bireysel özelliklerini ve benzersizliğini karakterize eden belirli karakterler yaratır. Her portrenin kendine has bir karakteri vardır, ancak karakter kavramı literatürde biraz sınırlıdır ve bireysel özellikleri ile en çok dikkat çeken görüntü için geçerlidir. Başka bir deyişle, edebiyatta karakter, bir sanat eserinde bireysel özellikler ve ahlaki nitelikler açısından mükemmel bir şekilde gelişmiş bir kişinin imajını ifade eder ve bunlar gerçek bir portre yaratmanın özellikleridir.

Buna dayanarak, müzikal portrenin özelliklerine odaklanmak istiyoruz. Genel olarak portre, tefekkürün bir ürünü olarak nitelendirilebilir. Aslında portre, yaratıcısının duygu ve düşüncelerinin, hayata ve bilince bakışında yarattığı fikirlerin bir yansımasıdır.

Bu açıdan bakıldığında müzikal portre, edebi eserlerde olduğu gibi, eserin ana imgesinin ifadesidir. Edebiyat, güzel sanatlar ve müzik gibi çeşitli sanat dallarında bir kişinin imajını yeniden yaratmak ve özelliklerini karşılaştırmak

ilginç bir faktördür. Müzik, zamanla ilgili olduğu için lirik şiir gibi bir zaman sanatıdır, duygular dünyasının somutlaşmasına ve genel olarak insan değişimine tabidir.

Portre, müzik dilinin tonlamalarını, ifade ve tasvir edici güçle ayrılmaz bir şekilde birleştirir. Bu nedenle, müzik eserlerinde bir portre oluştururken, yalnızca dış görüntüye değil, aynı zamanda iç değişikliklere, duygu dünyasının ifadesine ve düzenlemesine de özel önem verilir. Öte yandan, tam bir portre oluşturmak için, müzik eserinde ifade edilen ana karakterin özelliklerini, iç dünyasını ve duygularını dikkate almak gerekir. Portre, hem edebi, hem de müzikal eserlerin özüdür ve esere olan ilginin, ifade edilen portrenin ustaca yaratılmasından kaynaklanmaktadır.

Müzikal bir portre, eserin karakterinin tam ifadesinin somutlaşmış halidir. Portre türü, müzik eserlerinde özellikle enstrümantal müzikte bir metafor olarak değerlendirilebilir. Ses yazısı, müziğin kelimelerle, sahne hareketleriyle ve müzik dışı çağrışımlarla sentezlenmesi olanaklarını genişletir. Müzikal portre, bir kişinin duygularını, ruh halini ifade etme ve çeşitli durumlarını ve eylemlerinin doğasını somutlaştırma açısından görsel analogiler oluşturabilir. Dolayısıyla karakter, lirik kahraman, anlatıcı gibi kavramlar sadece edebi eserlerde değil, müzik eserlerinde de önemli bir faktördür.

Bu kavramlar, özellikle müzikal-sahne eserleri ve enstrümantal-senfonik müzik olmak üzere program müziğinin içeriğini anlamak için önemlidir. Karakterin tonlaması, insanın gerçekte dışsal işaretlerini ve tezahürlerini daha canlı

bir şekilde yansıtır. Böyle bir portre oluşturulurken milli değerlerin yansması dikkat çekiyor. Bu tür özelliklere sahip bir müzikal portre, insan görüntüsünün kapsamlı bir düzenlemesi gibidir. Müzikal portre aynı zamanda farklı dönemlerin çevresini tanımaya da olanak tanır. Enstrümantal eserler farklı karakterlerin görüntülerini oluşturur.

Müzik Tarihinde Müzikal Portrenin Kullanımı

Tarihsel bir bakış açısıyla yanaşsak, ilk müzikal portrelerin XVII-XVIII yüzyıllarda İngiliz verginalistlerinin ve Fransız klavikistlerinin eserlerinde ortaya çıktığı bilinmektedir (K.Daken, F.Kuperen, J.Ramo). Onların eserlerinde portrenin farklı istikametleri oluşturuldu. Müzik portresi XIX yüzyılda daha aktif olarak gelişmiştir. Avrupa romantizmi temsilcilerinin (R.Schumann, F.List, E.Grieg) ve Rus bestecilerin (özellikle M.P.Mussorgsky) eserlerinde portre türü daha canlı bir şekilde gelişmeye başladı. Bu, esas olarak, diğer sanat alanlarıyla ilgili türlerin ortaya çıkmasına neden olan romantizm eğilimini sentezleme fikrinden kaynaklanıyordu.

Fransa’da minyatür portre yaratma örneği 19. ve 20. yüzyılın başlarında yeniden canlandırıldı. İmpressionist besteciler (K.Debussy, M.Ravel), tasvir edilen kişinin karakterini gözlem ve duygusal izlenim yoluyla derinlemesine incelemeye çalıştılar. Yirminci yüzyılda, müzikal portre ustası Rus besteci S.Prokofiev’di. Özellikle bu dönemde bestecilerin bireysel yaratıcı özelliklerini canlandıran «üslup» portreleri ortaya çıkmaya başladı. Müzikal portrelerin çeşitliliği, sınıflandırmanın kökenini doğrudan belirler. Unutulmamalıdır ki, müzikal portrelerin çoğu minyatürdür. Dolayısıyla

icra, kompozisyona göre enstrümantal ve vokal, solo ve topluluk, nadiren solo, duet ve grup şeklinde olabilir. Gösterilen müzik portreleri gerçek insanları ve düşünceli karakterleri temsil edebilir. Müzikal portreler de sosyal statüye göre sınıflandırılabilir. Karakter açısından bakıldığında, müzikal portreler 3 gruba ayrılabilir: duygusal portre, karakter portresi ve biyografik portre.

Görsel 1. Kelvin Okafors. duygusal portre

Görsel 2. Nekrasov karakter portresi

Görsel 3. V. Van Gogh “Biyografik portre”

Müzikal portrelerin çoğu, eserin edebi kaynağıyla yakından bağlantılıdır. Bu yön, doku zenginliğinde, etkileyici melodi, ritmik veya harmonik dönüşlerde kendini gösterir. Müzikal bir portrede bölümler arasında karmaşık şekillerin ve önemli karşılaştırmaların ortaya çıkması, birbiriyle çelişen görüntülere başvurmakla ilişkilidir. Bu özellik S. Prokofiev'in müziğinde dikkat çekmektedir. Bu tür portrelerde besteci, müzikal ifadenin tüm yöntemlerini kullanır. Müzikal bir portre oluştururken sanat ve edebiyatla kapsamlı bir karşılaştırmaya ağırlık verilmelidir. Portre, sanatın tüm alanlarında yalnızca dış görünüş olarak değil, aynı zamanda insanın iç dünyası fikrini şekillendiren bir görüntünün karmaşık bir özelliği olarak da algılanır. Araştırmacılar göre portre hagiği, gerçek kişinin bir eserdeki tasviridir.

ve onu oluşturan müzikal tekniği göstermektedir. F.List'in yaratıcılığında ise portre öğreniğine dayalı sentez somutlaştırılmıştır. F.List'in müzik portreleri, canlı bir ulusal karakterle ayırt edilir. F.List'in eserlerinde, ulusal enstrümantal ve dans tarzının özellikleri, armonik ve ritmik özelliklerin birleşimini yansıtmaktadır.

Görsel 4. Ferens List (1811-1886)

Müzikolog A.Sokolova müzikal portre hakkında yorum yaparak: "Bir insan tarafından dönüştürülen doğal biçim niyetinin, içsel durumunun ve bilincinin, sosyal ve estetik ideallerinin görüntüsü haline geliyor. Dış dünyayı, doğayı, insanı, nesnel çevresini tasvir eden bir sanatçı, bireysel eğitim düzeyi, dünya bilgisi dahil olmak üzere her zaman toplumun kültürel değerlerini ifade eder". [Sokolova, 2021: 1]

Romantizmin estetiği, müzikal portreciliğin gelişimine yeni bir ivme kazandırdı. Böylece R.Schumann'ın eserlerinde müzikal portre türünün kullanımını yüksek noktaya ulaştırmıştır. Schumann'ın müziği, izlenimlerin müzikal eskizleri bakımından zengindir. Özellikle «Karnaval» piyano serisinde portre formu doruğa ulaşmıştır. Bu seri, bestecinin portresinin doğruluğunu

Müzikte insan imgesinin en önemli ve karakteristik özelliklerini ortaya çıkarma yeteneğine sahip olan ünlü Rus besteci A. Dargomyzhsky, müzikal portre ustası olarak dikkat çekmektedir. Yarattığı kahramanların iç dünyasını, deneyimlerini ve duygularını ustalıkla ortaya koyan bir besteci olmuştur. A. Dargomyzhsky, müzikte insan niteliklerini ve konuşma özelliklerini eserlerinde yansıtmayı başara bilmiştir . Dargomyzhsky'nin müzikal sahne çalışmalarında, portre, müzik ve kelimelerin birliğine dayanarak bu alanda geniş yaratıcı araştırmalar yaptı.

Rus kompozisyon okulunun bir başka temsilcisi olan M.P.Mussorgsky'nin piyano dizisi «Sergiden Resimler», portre türünün örneklerini enstrümantal müzikte birleştiren mükemmel bir eserdir. Dizideki pyeslerin birçoğunda

besteci, hem kendisinin, hem de çeşitli karakterlerin portrelerini oluşturarak ilginç bir içerik ifade etmiştir. Dizideki «Yürüyüş» pyesi, bestecinin düşüncelerinin ve izlenimlerinin bir ifadesidir. Burada dikkat çeken portrelerden biri «İki Yahudi: Zengin ve Yoksul» başlıklı pyesdir. Bu pyes sadece silsilede değil, bestecinin tüm eserlerindeki en ilginç portrelerden biridir. İki farklı ortamı temsil eden farklı karakterlerin görüntülerinin karşılaştırılması müzik diline yansır.

Daha önce de belirtildiği gibi, portre konusunun parlak ifadesi S. Prokofiev'in eserlerine de yansımıştır. Prokofiev "Romeo ve Juliet" balesinde geleneksel dans numaraları olan varyasyon tipi «konser» numaralarından vazgeçerek, diğer dans türleri, kahramanların karakterini kısaca yansıtan veya belirli bir ortamı tasvir eden danslara, portre numaralarına önem verir. Bu eserde, kahramanların her biri, görüntünün farklı yönlerini sunan bir dizi tema ile karakterize edilir. İlginç olanlardan biri, bale dramasında keskin karşıtlıklara dayanan bir dizi portrenin olmasıdır. Bu portre örnekleri büyük olmayan, kompakt, eksiksiz müzikal sayılar biçimindedir. Aslında bu kompaktlık, Prokofiev'in üslubunun özelliği olan özlülüğün bir tezahürüdür.

Azerbaycan Bestecilerinin Müzikal Potre Kullanımına Örnekler

Azerbaycan müziğinin kurucusu, dahi Üzeyir Hacıbeyli'nin müzikal-sahne eserlerinde, ana temanın ifadesinde portre türü merkezi bir yer tutmaktadır. Hem muğam operalarında, hem de «Köroğlu» operasında ana imgelerin karakterizasyonunda besteci kapsamlı portreler yaratmıştır.

Görsel 5. Üzeyir Hacıbeyli "Köroğlu" operası

Azerbaycan müziğinde portre türünün en güzel örnekleri besteci Gara Garayev'in eserlerinde yer almıştır. Garayev'in balelerinde, karmaşık felsefi ve sosyal açıdan önemli temalar, müzikal-dramatik kompozisyonun çeşitliliği ile verilir. Bestecinin balelerinde («Yedi Güzel», «Yıldırım Yollarla»), ana tema çeşitli karakterlerin portreleri aracılığıyla ortaya çıkmaktadır.

Ana karakterleri karakterize eden portrelerin tutarlı bir gelişim içinde gösterildiği ve birbiriyle bağlantılı bir şekilde karakterize edildiği belirtilmelidir. Garayev'in «Yedi Güzel» balesindeki en güzel portre örneklerinden biri «Yedi Portre» süitidir. Eski kalenin duvarlarındaki portreler bestecinin özgünlüğünün bir örneğidir. Karakter, melodi ve ritim açısından keskin bir karşıtlık içinde birbiri ardına gelen yedi dans, parlak müzik örnekleridir. Müzikolog Profesör Solmaz Kasımova, «Yedi Güzel» balesindeki portreleri anlatarak: "Her dans, ulusal kimliğin ince özellikleriyle ayırt edilir. Her portre, her güzellik için besteci, ait olduğu insanların müzik diline özgü belirli melodik ifadeler, tonlamalar, ritimler bulmuştur" söylemiştir. [Qasıмова, 2009: 130]

Besteci, her güzelin imgesini armonik dilin zenginliği ile karakterize eder. Melodilerin hızlı yükselişi, bu yükselişi daha da belirgin kılan tonlamaların keskinliği, hızlı tempo, plastik ritim gibi tüm bu özellikler baledeki görüntülerin parlak bir portresini oluşturmaya yardımcı olur.

Görsel 6. Gara Garayev "Yedi güzel" balesi

«Yedi Güzel» balesinde Garayev, ana karakterlerin her birinin aynı anda parlak bir müzikal portresini yaratmayı başarmıştır. Balenin ana kahramanları Aişe, Bahram Şah ve diğerlerinin müzikal portreleri de dikkat çekiyor.

Garayev «Yıldırım Yolları» balesindeki her karakterin içeriğe uygun olarak parlak müzikal portrelerini yaratmıştır.

Garayev'in portreye hitap ettiği ilginç çalışmalardan biri de «Don Kişot» senfonik gravürleridir. Bu çalışmada üç görüntü çok ilginç bir şekilde karşılaştırılmıştır. Böylece militan, hümanist şövalye Don Kişot'un, hayalperest Dulcinea'nın, sadık hizmetkar Sancho Panza'nın müzikal portreleri benzersiz bireysellikleriyle ayırt edilir. Don Kişot kapsamlı bir müzik portresi olarak sunuluyor. Böylece Garayev'in müziğinde Don Kişot, eziyet çeken, protesto eden, sürekli kavga eden ve sonunda yıkılan bir karakter olarak sunulur. Dulcinea imgesi, sanki Don Kişot'un içinden yaratılmış bir

imge gibidir. Bu nedenle besteci, son gravürde Don Kişot'un ölümünü vererek, Dulcinea'ya özgü müzik üzerine müzik materyali yaratır.

Garayev'in aynı adlı senfonik eserinde XII. yüzyılın büyük Azerbaycanlı şairi Nizami Gencevi'nin «Leyla ile Mecnun» şiiri ilginç portrelerle temsil edilmektedir.

Nizami'nin şiirinin içeriği müzikal portreler aracılığıyla genelleştirilmiş bir şekilde sunulur:

*Eşq heç ite bilmez izziz, soragsız,
Sevgi, eşq dediyin daim yaşardır-
Hele ki, insan var, eşqde vardır.*

Bu çalışma, ana karakterlerin psikolojik ve felsefi özüne, imgelerin canlanmasına, dramatik, trajik ve lirik görüntülerin karşıtıklarına, gerilimlerine, ilginç portre örneklerine dayanmaktadır.

Fikret Emirov'un «Nizami» senfonisi, büyük şair-düşünür hakkında düşüncelerini dile getiriyor.

Görsel 7. Nizami Gencevi (1141-1209)

Bu eser, bestecinin şairin yüreğindeki hassasiyetinin açık bir örneğidir. Amirov, bu senfoni aracılığıyla Nizami'ye olan sonsuz sevgisini ve samimi duygularını tüm ayrıntılarıyla dile getirir ve büyük şairin zengin bir portresini oluşturur. Müzikolog Profesör Solmaz Qasımova bunu bu şekilde ifade ediyor: "Besteci, şairin imajına saygı duyarak, ona özel yaklaşmayla esere samimiyet, incelik, gençlik tazeliği, lirik sıcaklık ve romantik ruh verir. Aynı zamanda, senfoni felsefi anlamı ve özlü icra tarzı ile dikkat çekiyor" [Qasımova, 2009: 148].

Görsel 8. Fikret Amirov "Sevil" operası

Ünlü Azerbaycanlı dramaturg ve şair Cafer Cabbarlı'nın «Sevil» pyesi esasında Fikret Amirov'un yazdığı aynı adlı opera, müzikal sahne portresinin en mükemmel örneği olarak kabul edilir. Cafer Cabbarlı'nın pyesinde yarattığı portre örnekleri F. Amirov'un «Sevil» operasına canlı bir şekilde yansıyor. Bu çalışmada, farklı ortamları temsil eden farklı karakterlerin farklı portrelerine rastlamak mümkündür.

F. Amirov'un vokal eserleri arasında şair-dramaturg Hüseyin Cavid'in sözleriyle yazılan «Kör Arapın Şarkısı», lirizmin en yüksek örneği olduğu kadar bir insanlık trajedisinin portresidir.

*Ne eşq olaydı, ne aşık, ne nazlı afet
olaydı!*

*Ne halk olaydı, ne haliq, ne eşqi-hesret
olaydı*

*Ne derd olaydı, ne derman, ne sur
olaydı, ne matem!*

Ne aşınayi-vüslet, ne bari-fırqet olaydı!

Ünlü yazar ve dramaturg Hüseyin Cavid'in eserlerinde portre türünü tercih ederek Sayavuş, Topal Teymur, Hayyam gibi birçok eserinde ilgi çekici portre örnekleri oluşturduğunu belirtmek gerekir. Azerbaycan edebiyatında romantizmin edebi akımının başlıca temsilcisi olan Hüseyin Cavid, milli romantik ruha sahip portrelerin yaratıcısıdır ve bu bağlamda bu türün müzikte en mükemmel örneği olan Fikret Amirov'un bestesi olan «Kör Arapın Şarkısı»dır.

Sonuç

Genel olarak, ilk kez resim sanatında ortaya çıkan portre türünün, farklı insan karakterlerini betimlediği ve portre türü içindeki dönüşümlerini vurguladığı sonucuna varılabilir. Başka bir deyişle, birden fazla anda ifade edilen düşündürücü görüntüler burada merkezdedir. Edebiyata girdikten sonra, portre türü herhangi bir görüntüyü sanatsal, figüratif bir şekilde ifade edebilmiştir. Literatürde, çoğunlukla kelimelerin betimleyici bir portresi ile karakterize edilmiştir. Müzikte portre, duygu dünyasını daha çok ifade eder ve edebi eserlerle bütünlük içinde gelişme yoluna dahil olmuştur. Müzikte portre türüne bakıldığında, XVII-XVIII yüzyıllarda İngiliz verginalistleri ve Fransız klavikistlerin (K. Daken, F. Kuperen, J. Ramo) çalışmalarıyla başlayan gelişimin, 19. yüzyılda daha da yaygınlaştığı görülmektedir.

Avrupa romantizminin temsilcilerinin (R. Schumann, F. List, E. Grieg) ve Rus bestecilerin (özellikle MP Mussorgsky) eserlerinde portre türü daha parlak bir gelişme yoluna girmiştir. İmpressionist besteciler (K. Debussy, M. Ravel), portre türünde daha duygusal ve derin bir duygu dünyası aracılığıyla bir kişinin karakterini incelemeye çalışmışlar.

XX yüzyılda müzikal portreciliğin ustası Rus besteci S. Prokofiev olduğu ve bu geleneklerin başta Gara Garayev olmak üzere Azerbaycan bestecilerinin eserlerinde daha net bir şekilde devam ettirildiği bilinmektedir.

Azerbaycan edebiyatında portre türünün büyük düşünür-şair Nizami Gencevi'den başlayarak müzikte dahi besteci Üzeyir Hacıbeyli ile kapsamlı bir şekilde temsil edildiği söylenebilir.

Belirtmek gerekir ki, makalenin olanaklarını göz önünde bulundurarak, eserlerinde portre türüne önem verilen Azerbaycanlı bestecilere hitap eden müzikal portre hakkında söylenenleri doğrulamaya çalıştık. Dikkat çeken temel özellik, Batı Avrupa ve Rus bestecilerinin portre türünün geleneklerini sürdüren Azerbaycanlı bestecilerin eserlerinin ulusal kimlik ve sanatsal ifadeye bireysel yaklaşım açısından çeşitlilik göstermesidir. Bu nedenle daha çok edebi esere dayalı portreler esas ilgiyi çekmektedir. İnsan figürünün figüratif tasviri, Azerbaycan bestecilerinin kullandığı en mükemmel portre şeklidir. İlginç portrelerin yaratılmasına yol açan bu çalışmaların merkezinde yer alan sanatsal görüntünün betimleyici ve müzikal tasviridir.

Kaynakça

Azerbaycanca:

Abdullayeva Z. Azerbaycan musiqi edebiyatı - II hisse (derslik). Bakı: Adiloğlu, 2009, 216 s.

Hesenova Ş. Musiqi tarixinden mühazireler. II hisse. Bakı, 2012, s.133.

Qasımova S. Azerbaycan musiqi edebiyatı - I hisse (derslik). Bakı: Adiloğlu, 2009, 245 s.

Tehmirazqızı S. Fikret Emirov. Bakı: Aspoliqraf, 2012, 399 s.

Rusca :

Волкова Е. Проблема содержания и формы в искусстве. М.: Знание, 1976, 64 с.

История азербайджанской музыки - часть I. Баку: Маариф, 1992, 301 с.

Неверова И. А. Художественный портрет как форма постижения человека в истории культуры: автореф. дис. ... канд. культурологии. СПб, 2008. 18 с.

Попова Т. Музыкальные жанры и формы. М.: Музгиз, 1954, 384 с.

Казанцева Л. Музыкальный портрет. М.: НТЦ «Консерватория», 1995. 124 с.

Соколова А.Н. — Визуализация музыки, музыкантов и музыкальных инструментов в художественном творчестве мастеров Адыгеи // Философия и культура. - 2021. - № 3. - С. 1 - 21. DOI: 10.7256/2454-0757.2021.3.35413 URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=35413

Цуккерман В. Музыкальные жанры и формы. М.: Музыка, 1964, 158 с.

Görsel Kaynak

Görsel 1.

Görsel 2.

Görsel 3.

Görsel 4.

Görsel 5.

Görsel 6.

Görsel 7.

Görsel 8.

Portrait genre in literary and artistic music research of application features

Extended Abstract

The article notes that genres covering many areas of art have gradually been compared and penetrated into many areas. From this point of view, the genre of portraiture, which emerged in painting, later entered literature and music and played an important role in revealing the main idea and expressing the theme through characters. In painting, a portrait is a work created by drawing a person's facial expression and it reflects a person's appearance and personality. In contrast to this point, in literature the portrait organizes the first detailed analytical feature of the character's description. In music, a portrait is already a description of any image through feelings and emotions.

In general, in literary works, the portrait expresses the main idea as an indicator of individuality. The portrait genre plays an important role in mastering and revealing the main idea of the work. It is believed that in literary works, the portrait is an integral part of the main image and plays an important role in revealing its characteristics. This aspect, which began with literary works, has continued in musical images. It should be noted that the portrait of the heroes contributes significantly to the work. Thus, in both literary and musical works, the portrait is directly involved in the discovery of the emotional and inner world of the hero. It follows that the portrait is also commendable as an expression of the characters. From this point of view, it seems more logical that the portrait is a tool used in the formation of the main theme and the character of the image. In modern times, the sphere of influence of the portrait genre in the comprehensive study of the image is especially emphasized. Thus, the means used by the author and the mechanisms of its application are taken into account in the work.

From this point of view, it is considered that among the various genres of art, genres specific to different fields of art, especially portraiture, occupy one of the main places. Musical portraiture is noteworthy as an important field of creativity, as a field of special research, as it carries out the study of a person, personality. Therefore, the main purpose of the article is to determine the main content of the work, the connection of the portrait with the image of a person and the study of its developmental features. The musical portrait is brought to attention by all means of musical language. The music portrait gallery is also enriched with outstanding examples. In general, the characteristics of the genre of musical portraiture are of interest and are an area that requires serious research. Thus, this topic should not be limited to the boundaries of the art of music, but should be considered in terms of visual arts, where the musical portrait is terminologically and genetically related.

The article makes a comparative study of the genre of portraiture, which covers various fields of art, noting that although portraits appear in literary works as an indicator of the writer's or playwright's imagination, the means of expression are also important in creating a musical portrait. At the same time, the individual stylistic features of the composer, the uniqueness of the set-line is one of the means of influence. An artistic portrait is a creative embodiment of a certain work. Musical portraiture can be approached as a universal form of artistic creation. To create a portrait is not only to recreate the appearance of the image, but also to express its complex features, expressing the spiritual world of the person portrayed. In this regard, portraiture is important in literature and music.

The article concludes that if in literature the portrait is a verbal description of the image by means of artistic description, the main theme is a musical portrait with an artistic human image, which is a complete piece of music. The main appearance of the musical portrait is

the characteristic appearance of the protagonist, the individuality of the inner world. The incarnation of these personalities through music is the main purpose of the musical portrait, and their comprehensive representation manifests itself in many features.

It is noted that in all works of literature, the description of the artistic image is expressed by the characteristics of the portrait. In all literary works from the earliest times of Azerbaijani literature to the present day, the description of the main image is expressed through the portrait genre. Starting from Nizami, who created an irreplaceable portrait of images in his works, the tradition of portrait genre was continued in the Azerbaijani literature of the XIX-XX centuries. In particular, the portrait genre reached its peak in the works of playwrights such as Jafar Jabbarli and Huseyn Javid, and embodied a world of different images. The appeal to the genre of portrait in the works of Azerbaijani composers is reflected in the works of U.Hajibeyli, G.Garayev, F.Amirov and other composers. From this point of view, it is noteworthy that many works in our national music refer to the genre of portraiture.

Keywords

literature, music, portrait, content, description genre

